

Asia C-320/23**Ennakkoratkaisupyyntö****Jättämispäivä:**

24.5.2023

Ennakkoratkaisupyyntön esittävä tuomioistuin:

Handelsgericht Wien (Wienin kauppatuomioistuin, Itävalta)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

23.5.2023

Valittaja ja vastaaja:

DocLX Travel Events GmbH

Valituksen vastapuoli ja kantaja:

Bundesarbeiterkammer

[– –]

Handelsgericht Wien on toisen oikeusasteen tuomioistuimena [– –] asiassa, jossa kantajana on **Bundesarbeiterkammer**, 1040 Wien, [– –] ja vastaajana **DocLX Travel Events GmbH**, 1010 Wien, [– –] ja joka koskee 407,80 euron suuruista saatavaa, vastaajan Bezirksgericht für Handelssachen Wienin (Wienin kaupallisten asioiden piirioikeus, Itävalta) 4.1.2023 antamasta tuomiosta [– –] tekemän valituksen perusteella tehnyt

seuraavan

välipäätöksen:

I. Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat kysymykset matkapaketeista ja yhdistetyistä matkajärjestelyistä sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/83/EU muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 90/314/ETY kumoamisesta 25.11.2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2302 (jäljempänä direktiivi) 12 artiklasta (”Matkapakettisopimuksen purkaminen ja peruuttamisoikeus ennen matkapaketin alkamista”):

1. Onko peruutusmaksun kohtuullisuutta ja näin ollen sen määrää arvioitava matkanjärjestäjän tekemän tarjouksen ajankohdan, matkapakettisopimuksen tekoajankohdan, matkustajan tekemän peruuttamisilmoituksen ajankohdan, matkan suunnitellun päättymisajankohdan vai muun ajankohdan perusteella?
2. Onko peruutusmaksun kohtuullisuutta ja näin ollen sen määrää arvioitaessa otettava huomioon yrityksen liiketaloudellisesti perusteltu laskelma vai muut kriteerit, kuten esimerkiksi kiinteämääräinen arvio, joka määräytyy prosenttiosuutena matkan hinnasta?
3. Onko tätä säännöstä tulkittava siten, että jos matkapakettisopimuksessa on sovittu kohtuuttoman suuresta peruutusmaksusta, matkanjärjestäjällä on edelleen oikeus vaatia kohtuullisen (ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen annettavien vastausten merkityksessä) peruutusmaksun suorittamista, tai onko tämä maksu konkreettisesti määritettävä matkanjärjestäjälle tosiasiallisesti aiheutuneen haitan mukaan vai menettääkö matkanjärjestäjä tämän oikeuden kokonaan?
4. Voidaanko peruutusmaksun kohtuullisuutta arvioitaessa erityisesti siinä tapauksessa, että se on sovittu vakiomääräiseksi, soveltaa kansallista oikeutta, jonka mukaan silloin, kun odotettavissa on suhteettoman suuria menettelykuluja, tuomioistuin voi käyttää harkintavaltaa määrän suuruuden vahvistamisessa?

II. [– –] [käsittelyn lykkääminen]

Perustelut:

I Tosiseikat:

Kuluttaja varasi vuoden 2020 marraskuussa valittajalta ”X-Jam Maturareise” – matkan Kroatian Laternan niemimaalle 25.6.–1.7.2022. Sovittujen varausehtojen 7 kohdassa määrätään seuraavaa:

”Matkustajan oikeus peruuttaa sopimus ennen matkan alkua

Matkustajalla on [matkapakettilain] 10 §:n 1 momentin mukaan oikeus peruuttaa sopimus koska tahansa ennen matkapaketin alkamista kertakorvauksen maksamista vastaan.

Vakiomääräisen käsittelymaksun (Z3) lisäksi sovitaan seuraavista kohtuullisista kertakorvauksista, jotka määräytyvät peruuttamisen ja matkapaketin sovitun alkamisen välillä kuluneen ajan perusteella:

30 päivää ennen matkan alkamista 40 %

– –

sovitusta matkan hinnasta.”

Kuluttaja ilmoitti vuoden 2021 syyskuussa peruuttavansa matkan järjestämistä koskevan sopimuksen, ja häneltä veloitettiin valittajan 13.9.2021 päivätyllä peruutuslaskulla 464,80 euroa, johon sisältyivät 378,80 euron peruutuskulut ja 29 euron käsittelymaksu.

Kuluttaja maksoi tämän summan varauksin ja siirsi palautusvaatimuksensa Bundesarbeiterkammerille.

II Asianosaisten lausumat:

Bundesarbeiterkammer vaatii peruutuskulujen ja käsittelymaksun palauttamista eli 407,80 euroa korkoineen. Sovitut peruutuskulut ja käsittelymaksu ovat matkapakettilain (Bundesgesetz über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen – Pauschalreisegesetz, jäljempänä PRG) 10 §:n tai yleisen siviililain (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä ABGB) 879 §:n 3 momentin sekä kuluttajansuojalain (Konsumentenschutzgesetz) 6c §:n perusteella pätemättömiä ja huomattavan epäedullisia erityisesti siksi, että vuoden 2022 X-Jam Maturareise –matka oli loppuunmyyty. Valittajalle ei ole aiheutunut mitään vahinkoa. Käsittelymaksu on kohtuuttoman korkea ja huomattavan epäedullinen.

Valittaja on kiistänyt kanteen yksityiskohtaisesti.

III Menettely tähän mennessä:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien hyväksyi kanteen kokonaisuudessaan 4.1.2023 antamallaan tuomiolla. Se totesi oikeudellisen arviointinsa perusteella, että edellä mainittu peruuttamista koskeva sopimusehto on kielletty. Siinä ei tehdä eroa sen suhteen, peruutetaanko matka yhtä vuotta tai vain vähän yli kuukautta ennen sen toteuttamista. Huomioon ei oteta myöskään sitä, että valittaja on tosiasiallisesti myynyt matkoja uudelleen jonotuslistan kautta, jolloin tällaisen uudelleenmyynnin todennäköisyys on suurempi matkan alkamista edeltävänä vuonna kuin vuodenvaihteen jälkeen tehtyjen peruuttamisten osalta. Tosiasiallisesti valittaja laskuttaa peruutusmaksun tämän ehdon mukaisesti myös silloin, kun sille ei ole aiheutunut mitään vahinkoa uudelleenmyynnistä. Tehdyllä sopimuksella ei ole varmistettu, että korvaus vastaa matkapaketin hintaa, josta on vähennetty kustannussäästöt tai matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot. Näin ollen tätä ehtoa on pidettävä ABGB:n 879 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla huomattavan epäedullisena ja myös PRG:n 10 §:n vastaisena. Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoi, että kohtuuttomien ehtojen, joista ei ole erikseen neuvoteltu, pätevyyden säilyttävä supistaminen ei ole enää mahdollista yksittäisessä kuluttajakaupassa koskevassa oikeudenkäynnissä, minkä vuoksi kysymys sovitun peruutusmaksun alentamisesta tuomioistuimissa ei tule enää tarkasteltavaksi.

Koska valittajana olevalle matkanjärjestäjälle ei ole aiheutunut mitään vahinkoa, se ei voi vaatimuksensa tueksi vedota myöskään PRG:n 10 §:n 1 momentin neljänteen virkkeeseen.

Valittaja on hakenut muutosta tähän tuomioon Handelsgericht Wienissä.

IV Käsiteltävä valitus:

[– –] [menettelyä koskevia huomautuksia]

Valittaja vetoaa valitusperusteissaan, jotka voidaan ottaa tutkittaviksi, menettelyn puutteellisuuteen, tosiseikkoja koskeviin virheellisiin toteamuksiin, jotka johtuvat virheellisestä todisteiden arvioinnista, ja virheelliseen oikeudelliseen arviointiin. Se väittää muun muassa, että peruutusmaksun kohtuullisuutta on arvioitava sopimuksen tekoajankohdan perusteella.

Vastapuoli puolustaa vastineessaan ensimmäisen asteen tuomioistuimen oikeudellista näkemystä ja esittää niin ikään tutkittavaksi otettavan väitteen, jonka mukaan ensimmäisen asteen tuomioistuin on tehnyt tosiseikkoja koskevia virheellisiä toteamuksia todisteiden virheellisen arvioinnin vuoksi.

V Ennakkoratkaisukysymykset:

Yleistä:

Käsiteltävässä asiassa kuluttaja ei peruuttanut matkapakettisopimusta direktiivin 12 artiklan 2 kohdassa mainitusta syystä.

Direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Matkapakettisopimuksen purkaminen ja peruuttamisoikeus ennen matkapaketin alkamista

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että matkustaja voi purkaa matkapakettisopimuksen koska tahansa ennen matkapaketin alkamista. Jos matkustaja purkaa matkapakettisopimuksen tämän kohdan nojalla, matkustajaa voidaan vaatia maksamaan asianmukainen ja perusteltu peruutusmaksu matkanjärjestäjälle. Matkapakettisopimuksessa voidaan asettaa kohtuulliset vakiomääräiset peruutusmaksut, jotka perustuvat sopimuksen purkamisajankohtaan ennen matkapaketin alkamista ja odotettuihin kustannussäästöihin sekä matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saatuihin tuloihin. Jos vakiomääräisiä peruutusmaksuja ei ole määritelty, peruutusmaksun määrä vastaa matkapaketin hintaa, josta on vähennetty kustannussäästöt ja matkapalvelun vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot. Matkanjärjestäjän on matkustajan pyynnöstä esitettävä perustelut peruutusmaksujen määrälle.”

Tämä direktiivi on pantu Itävallassa täytäntöön PRG:llä, jonka 10 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Matkapakettisopimuksen peruuttaminen ennen matkapaketin alkamista

Matkustaja voi peruuttaa matkapakettisopimuksen koska tahansa ennen matkan alkamista syytä ilmoittamatta. Jos matkustaja peruuttaa matkapakettisopimuksen tämän momentin mukaisesti, matkanjärjestäjä voi vaatia asianmukaisen ja perustellun korvauksen maksamista. Matkapakettisopimuksessa voidaan asettaa kohtuulliset vakiomääräiset peruutusmaksut, jotka perustuvat sopimuksen peruuttamisajankohtaan ennen matkapaketin alkamista ja odotettuihin kustannussäästöihin sekä matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saattuihin tuloihin. Jos vakiomääräisestä peruutusmaksusta ei ole sovittu, peruutusmaksun määrä vastaa matkapaketin hintaa, josta on vähennetty kustannussäästöt ja matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot. Matkanjärjestäjän on matkustajan pyynnöstä esitettävä perustelut peruutusmaksujen määrälle.”

Tähän menettelyyn sovelletaan siviiliprosessilakia (Gesetz über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten – Zivilprozessordnung, jäljempänä ZPO). Sen 273 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jos on selvää, että yhdellä asianosaisella on oikeus saada korvaus vahingon tai edun perusteella tai että sillä on muutoin oikeus esittää vaatimus mutta näyttöä korvattavan vahingon tai edun taikka vaatimuksen riidanalaisesta määrästä ei voida esittää tai sen esittäminen on suhteettoman vaikeaa, tuomioistuimien voi pyynnöstä tai viran puolesta määrittää kyseisen määrän vapaan harkintansa mukaan, eikä sen tarvitse ottaa huomioon asianosaisen ehdottamaa näyttöä. Määrän määrittämistä voi edeltää valan nojalla tapahtuva asianosaisen kuuleminen määrän määrittämisen kannalta merkityksellisistä olosuhteista.”

Direktiivin 31 perustelukappaleen mukaan matkustajien olisi voitava purkaa matkapakettisopimus asianmukaisen ja perustellun peruutusmaksun maksamista vastaan milloin tahansa ennen matkapaketin alkamista ottaen huomioon odotetut kustannussäästöt sekä matkapalvelujen vaihtoehtoisesta käytöstä saadut tulot.

SEUT-sopimuksen ja erityisesti sen 114 artiklan perusteella on otettu käyttöön yhtenäinen, täysin yhdenmukaistettu ja tyhjentävä säännöstö matkapaketteja koskevan oikeuden osalta (direktiivin 1 ja 4 artikla).

Toisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin annettavilla vastauksilla on huomattava merkitys vireillä olevan asian ratkaisun kannalta. Ennakkoratkaisua pyytävän toisen oikeusasteen tuomioistuimen tiedossa ei ole unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee direktiivin 12 artiklan 1 kohdan tulkintaa nyt esitetyssä tarkoituksessa. Asia C-287/21 (Landesgericht Salzburgin (Salzburgin osavaltion tuomioistuin, Itävalta) esittämä ennakkoratkaisupyyntö) poistettiin rekisteristä.

Ensimmäinen kysymys:

Käsiteltävässä asiassa matkapakettisopimuksen tekemistä koskevan tarjouksen (vuoden 2020 kesällä), varauksen (vuoden 2020 marraskuussa), peruutusilmoituksen (vuoden 2021 syyskuussa) ja matkan ajankohdan (vuoden 2022 kesällä) välillä on pitkiä ajanjaksoja. Direktiivissä ei täsmennetä, mikä näistä ajankohdista on merkityksellinen.

Toinen kysymys:

Yleisesti ottaen matkailulainsäädännössä peruutusmaksun (”peruutuskulujen”) suuruus määräytyy käytännössä vakiomääräisesti prosenttiosuutena matkan hinnasta ja porrastettuna matkustajan tekemän peruutusilmoituksen ajankohdan mukaan. Liiketoiminnassa ei oteta huomioon tarkkaa liiketaloudellisesti perusteltua laskelmaa.

Tästä kysymyksestä ei vielä ole kansallista ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Saksan Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin) vaikuttaa peruutusmaksun määrän määrittämisessä tukeutuvan kolmen viimeisen tilikauden perusteella tehtyyn liiketaloudelliseen laskelmaan [– –]. Se katsoo, että matkustajalla ei ole tiedonsaantioikeutta ja että matkanjärjestäjällä on väittämisen- ja todistustaakka [– –].

Kolmas kysymys:

Unionin tuomioistuin on 8.12.2022 asiassa C-625/21 antamassaan tuomiossa todennut, että kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat silloin, kun myyntisopimuksessa oleva vahingonkorvausehto on todettu kohtuuttomaksi ja näin ollen pätemättömäksi tilanteessa, jossa sopimus voi olla olemassa ilman kyseistä ehtoa, esteenä sille, että elinkeinonharjoittajana toimiva myyjä, joka on asettanut tämän ehdon, voisi vahingonkorvauskanteella, joka perustuu yksinomaan kansallisen velvoiteoikeuden dispositiiviseen säännökseen, vaatia vahingonkorvausta, kuten kyseisessä säännöksessä, jota olisi sovellettu ilman mainittua ehtoa, säädetään.

Sitä, onko tällä tuomiolla merkitystä myös direktiivin 12 artiklan 1 kohdan tulkinnan ja erityisesti sen viimeisen virkkeen pätevyuden kannalta, kun otetaan huomioon edeltävät virkkeet, ennakkoratkaisua pyytävä toisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi itse varmuudella ratkaista etenkin siksi, että matkapakettisopimuksen tekemistä koskevan tarjouksen (vuoden 2020 kesällä), varauksen (vuoden 2020 marraskuussa) ja peruutusilmoituksen (vuoden 2021 syyskuussa) välillä on pitkiä ajanjaksoja.

Neljäs kysymys:

Lakeja on tulkittava tehokkaasti, ja direktiivin tavoitteena on edistää kuluttajansuojan korkeaa tasoa (51 perustelukappale). Ennakkoratkaisua pyytävän toisen oikeusasteen tuomioistuimen mielestä tähän sisältyy myös oikeuksien tehokas täytäntöönpantavuus, jonka keskimääräisten kustannusten on oltava

järkevässä suhteessa riidan arvoon. Tämä käy ilmi myös eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä 11.7.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 861/207 perustelukappaleista (erityisesti seitsemännestä perustelukappaleesta).

Vahingonkorvausvaatimuksia tai muita saatavia koskevissa oikeudenkäynneissä kantajalla voi olla suuria vaikeuksia osoittaa saatavan määrä. Edellä mainitun ZPO:n 273 §:n kansallisen menettelysäännöksen mukaan kantajaa suositaan tältä osin, jos hän on osoittanut saatavan olemassaolon todistusmenettelyä koskevien tiukkojen sääntöjen mukaisesti. Määrän vahvistamisesta aiheutuvat menettelykulut on pidettävä järkevissä rajoissa, eikä kantajan sinänsä perustellun vaatimuksen täytöntöönpanoa saa tarpeettomasti viivyttää. Näin ollen silloin, kun näyttöä saatavan riidanalaisesta määrästä ei voida esittää tai sen esittäminen on suhteettoman vaikeaa, tuomioistuin voi tämän säännöksen nojalla viran puolesta tai pyynnöstä vahvistaa riidanalaisen määrän vapaan harkintansa mukaan. Sen ei siis tässä tapauksessa tarvitse osoittaa tosiseikkoja, jotka ovat ratkaisevia vaatimuksen määrän kannalta, ja näin ollen se voi tältä osin myös hylätä selvittämistoimia koskevat asianosaisten pyynnöt. Tämä säännös ei vapauta kantajaa väittämistaakasta eikä myöskään siitä, että hänen on yksilöitävä vaatimuksensa kanteessa numeerisesti [– –].

Ennakkoratkaisua pyytävä toisen oikeusasteen tuomioistuin haluaa soveltaa tätä kansallista menettelysäännöstä myös siksi, että asian tehokas, edullinen ja nopea ratkaisu on sekä matkustajan että myös matkanjärjestäjän etu. Direktiivi voidaan kuitenkin ymmärtää myös toisin.

6. Velvollisuus esittää ennakkoratkaisupyyntö ja lykätä asian käsittelyä:

[– –] [käsittelyn lykkääminen]

Handelsgericht Wien

[– –] Wien, [– –]

23.5.2023

[– –]